

Samfostran i stället för uppfostran

ATT TALA om uppfostran är inte riktigt inne idag. Man vill komma bort från den gamla auktoritära lyd-nadsdressyren av barn. Samtidigt har man insett att »fri fostran» inte får vara liktydigt med »frihet från fost-
ran». Man söker nya ord och uttryck för att markera frigörelsen från det gamla. I en nyutkommen bok av psykologen Eva-Mari Köhler präglas redan i titeln ordet »samfostran». Underrubriken lyder: *Pedagogik för föräldrar* (Eva-Mari Köhler: *Samfostran, Pedagogik för föräldrar*. Aldus.)

Med samfostran menar förf. om jag förstått henne rätt, ett jämbördigt givande och tagande mellan föräldrar och barn, kanske ett gemensamt mognande. Tankegångarna leder osökt mot det av sociologer präglade uttrycket »symmetriskt rollövertagande», ett begrepp med en djup och manande innebörd.

Eva-Mari Köhlers bok samfostran innehåller en kort presentation av vissa teoretiska grunder för olika uppfostringsmetoder. Gesell, Freud, Piaget och åtskilliga andra äldre och nyare auktoriteter på utvecklings- och inlärningspsykologins områden refereras i glimtar, som visar att förf. i de flesta fall har en gedigen bakgrund till sina egna ställningstaganden.

HON GAR HART FRAM mot folks vanliga inställning till uppfostran: »När det gäller uppfostran, tror man sig besitta en medfödd kompetens...» »Uppfostran blir en slump, ett spel med tillfälligheter».

På många ställen i boken påvisar Köhler utan att skräda orden, hur man genom slentriantänkande och planlöshet skadar barnen i deras utveckling.

Särskilt intressant är kapitlet om bestraffning av barn. Förf. anser att varje barnavårdare bör behärska metoder att komma tillrätta med problem bland barn utan att tillgripa bestraffning. Undersökningar visar att våld och

bestraffning leder till att fler aggressiva beteenden uppkommer än hos barn som blivit föremål för andra uppfostringsmetoder. Detta stämmer väl med kända inlärningspsykologiska fakta: Inlärning sker genom härmning och inprägling. Inpräglingen av ett aggressivt beteende blir fastare, ju oftare barnet ser det upprepat hos andra. Den kroppsliga bestraffningen innebär sålunda en effektiv våldsindoktrinering, mer formgivande ju oftare den upprepas. Få författare har så i klartext som Köhler formulerat budskapet: »Ingen form av straff har berättigande i en uppfostran. Straff lär inte, det bara förtrycker». Budskapet behöver upprepas om och om igen.

MAN ANSER oftast att bråk och osämja bland barn är något ofrånkomligt och naturligt. »Det hör till.» Eva-Mari Köhler framhåller med rätta, att bråk och slagsmål

bland barn inte ska behöva förekomma. Man ska inte finna sig i svåra motsättningar bland barn, bara för att sådant hör till det vanliga. Hur svårigheterna ska bemästras får ses från fall till fall.

Många barn skulle få en lyckligare barndom och en gynnsammare personlighetsutveckling, om föräldrarna kunde tillägna sig den ideologiska bakgrunden och de konkreta handlingsmönster, som Eva-Mari Köhler ger. Hon sätter ofta fingret på en öm punkt. Bland det svåraste föräldrar har att orka med, är barnens frihetssträvan. Förf. säger därom: »Man måste redan tidigt inse, att föräldraskapet inte automatiskt innebär livslångt monopol på barnens vänskap eller kärlek».

I DENNA övervägande kloka och vederhäftiga bok finns dock en del ställningstaganden, som inte är så välgrundade som innehållet i övrigt.

Förf. menar att TV-våld »förmodligen» är helt ofarligt. Med tillämpande av kända inlärningspsykologiska regler om härmning och inprägling skulle jag vilja påstå att TV-våld liksom andra våldsmanifestationer »förmodligen» kan vara mycket farliga. Inte så att barnen lär sig aggressivitet, men **utlevandet** av den, den »patoplastiska utformningen», sker efter ett inlärnt mönster, i vissa fall bevisligen underhållningsvåldets.

En av samfostrans viktigaste mål bör enligt min uppfattning vara att hjälpa barnen och oss vuxna att kanalisera våra affekter så att vi inte förgriper oss på våra större eller mindre medmänniskor.

VIDARE TYCKER JAG att Köhler tar något ytligt på tum- och nappsugning. Är det verkligen så, att sugandet hindrar kamratkontakter, normal lek o s v? Kan man inte lika gärna anta att sugan-

det är sekundärt till oro och disharmoni? Inte botas en psykisk störning genom att man tar bort det eventuella symtom som sugandet innebär. Jag har fö ofta sett hur napp eller tumme kan vara ett ganska gott medel för att komma till ro för ett inom normalgränserna vekt och känsligt barn. För sådana finns ju, eller hur? Jag har erfarenheten att ju mer man kämpar för att få bort tumme eller nappsugning, dess ensammare sitter vanan kvar. Den dag barnet är stabilt nog för att släppa sin lilla tröst, slängs nappen och glöms tummen.

Bortsett från dessa inte alltför stora invändningar vill jag framhålla Eva-Mari Köhlers bok *Samfostran* som en förebildlig lärobok för föräldrar och andra som har med barn att göra. Boken är konkret och lättfattlig men med en solid teoretisk underbyggnad.

Inga-Greta Agrell